

Genesis en het milieu – Ine van Staveren

Al eeuwenlang leeft de Westerse mens door Christelijke invloed in de veronderstelling dat de aarde voor hem geschapen is en dat hij die kan gebruiken naar zijn goeddunken met als gevolg de voortdurende milieucrisis.

In de drie volgende artikelen van Oudtestamentica en Tempeltheologe Dr. Margaret Barker maakt ze duidelijk dat die veronderstelling gebaseerd is op een totaal verkeerd begrip van de Genesisteksten. Zij heeft deze artikelen o.a. geschreven voor haar presentatie tijdens belangrijke symposia die sinds 1995 zevenmaal zijn georganiseerd door de Amerikaanse milieuorganisatie Religion, Science and Environment (RSE¹). Margaret Barker functioneert sinds 2000 als Bijbelse geleerde in deze organisatie, die geleid wordt door de oecumenische patriarch Bartholomew (hoofd van 300 miljoen orthodoxe christenen wereldwijd), en daarbij geeft zij haar Bijbelse visie op aarde en milieu.

Zijne Heiligheid Bartholomew wordt ook wel de groene patriarch genoemd omdat hij de eerste christelijke leider is die zich wereldwijd actief inzet voor schone wateren en op een spirituele missie is om de planeet als Gods schepping te redden. Sinds de oprichting van RSE organiseren de groene patriarch en zijn staf varende symposia. Hij bereist met hen en enkele honderden experts en journalisten de wereldzeeën en de grote rivieren om de aandacht te vestigen op de noodzaak van schone wateren (levenswater is in de tempeltheologie een belangrijk symbool voor Wijsheid of Sophia). Van 1995 tot 2007 bevoer men de Egeïsche zee, de Zwarte Zee, de Donau, de Adriatische Zee, de Baltische Zee, de Amazone en de Arctische Zee. De patriarch bad voor zuiver water, zegende het water en zong heiligende psalmen over die wateren daarbij begeleid door een prachtig koor. Zodoende kwamen er tal van milieuschandalen aan het licht, die door de aandacht in de wereldpers meestal door de plaatselijke autoriteiten aangepakt werden.²

Het is dankzij wetenschappers als Margaret Barker dat we eindelijk begrijpen hoe Bijbelteksten eeuwenlang herschreven en gemanipuleerd zijn door mannelijke Bijbelschrijvers waarbij de vrouwelijke God, onze God Moeder, langzaam uit ons archaïsch geheugen is gewist.

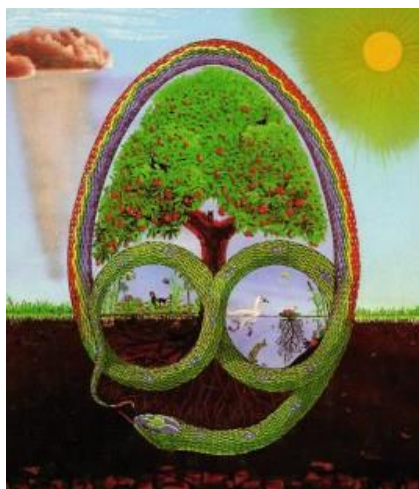
Hoe belangrijk die God met de borsten of El Shaddai was in Oud- Israël, voordat het monotheïsme als staatsgodsdienst werd opgedrongen, legt Dr. Annine van der Meer uit in het artikel *Adam en Eva aten van de verkeerde boom (2012)*:

‘God met de borsten of El Shaddai is niet één van de vreemde godinnen die Israël vanuit Kanaän bereikten, zij is niet één van de vele godinnen van oud-Israël, zij is niet één van de vele ‘moedergodinnen’; zij staat zowel in Kanaän als in oud-Israël voor de Moeder van goden en mensen en voor het actief vrouwelijk scheppende beginsel, voor de creatrix die zich als hoofdsymbool (!) manifesteerde in de boom van leven (een amandelboom) en tal van boomsoorten.’

Met het elimineren van onze verbinding met dit scheppende beginsel verloren wij ook onze gezonde relatie met en begrip van de natuur zoals ik beschrijf in mijn artikel *Kickers en paddenstoelen in de woestijn*. Daarin doe ik verslag van het herstel van landbouwgrond door middel van permacultuur in de Dode Zee vallei van Jordanië.

Permacultuur is een succesvolle ontwerpstrategie voor herstel van gedegradeerde landbouw- en natuurgronden. Het is ontwikkeld door de Australische bioloog Bill Mollison. Hij beseft in de jaren zeventig dat niemand ooit ontwerp heeft toegepast in de landbouwcultuur: ‘We bedrijven al 7000 jaar landbouw maar we verliezen ook al 7000 jaar, want onze grond verandert in woestijn. Kunnen we systemen bedenken op basis van ecologische principes?’

Die vraag is zijn start geweest van de ontwikkeling van het permacultuursysteem en met bijzonder succes, zo blijkt uit vele klein- en grootschalige projecten, waarvan het logo ons herinnert aan een paradijselijke staat.

Het logo in zijn geheel heeft de vorm van een ei. Het ei staat symbool voor het levende dat de toekomst in zich draagt. In het midden staat de levensboom met haar wortels, stam en kruin. De boom is uitermate belangrijk in permacultuur: zij heeft zeer veel functies voor het leven en staat daarom centraal. De vier elementen zijn essentieel voor vruchtbaarheid.

Links in de cirkel staat het gebied van de aarde met de planten, de bodem en de dieren.

Ook onder de horizon zien we het element 'aarde'. Rechts in de cirkel staat het gebied van het water, met de vijver of rivieren en vissen. Links boven zien we de wolken en de regen. Samen vormen ze het element 'water'.

Boven de horizon is het element 'lucht'. Rechts boven staat de zon, het element 'vuur' dat licht en warmte geeft, beide

noodzakelijk voor groei. In het bovenste gebied is het ei omgeven door een regenboog, symbool van de hoop en het nieuwe tijdperk. De slang heeft, volgens de mythe van de Aboriginals, door haar beweging onder het aardoppervlak, heuvels en dalen geschapen op de voorheen nog vlakke aarde.

(© 2014 PermacultuurNetwerk)

Bijzonder daarbij is dat voor degene die zich in permacultuur verdiept en/of praktisch toepast zijn relatie tot de natuur en zijn medemens verandert met een nieuw vertrouwen in de Schepping en zijn plaats daarin.

'Wij mensen komen uit het Paradijs', dat is de stellige overtuiging van de ecooloog en filmmaker John D. Liu, bekend door de documentaire Groen Goud uit 2012 van VPRO Tegenlicht. 'Maar toen hebben we gezondigd...' en '...onze gedegradeerde bodems weerspiegelen onze gedegradeerde geest.'

Met zonde bedoelt hij uiteraard niet de kerkelijke zondes, maar ons gebrek aan inzicht in de manier waarop wij onze bodem vernietigen. Degradatie van land is te herstellen, zo stelt hij aan de hand van dia beelden over de vele eco-projecten wereldwijd: wij kunnen van woestijnen weer vruchtbare bodems maken.

'Er is een logische, volgende stap in de evolutie van de mens, een weg vooruit waarbij onze beschaving duurzamer wordt en meer betekenis krijgt door verbonden te zijn met natuurlijke ecologische processen. Het is een verandering met verstrekkende gevolgen, ook voor academici en academische instellingen.'

('The Art of Healing the Earth', lezing J.D. Liu, 26 jan. 2015 bij het NIOO - Nederlands Instituut voor Ecologie)

Maar toen hebben we gezondigd... Het klinkt als een vermaning maar in zijn betoog is die berisping vol hoop op inzicht en nieuwe vruchtbare ontwikkelingen. Want hoe komt het dat wij de vernietiging van onze ecosystemen niet strafbaar stellen?

Onze wereld kent vier internationale misdrijven: oorlogsmisdrijven, genocide, foltering en misdaden tegen de menselijkheid maar de Schotse advocaat Polly Higgins vindt dat aan deze zeer ernstige schendingen van het internationale recht een vijfde dient te worden toegevoegd: ecocide. Sinds 2011 is zij de frontvrouw van de internationale beweging tegen de grootschalige vernietiging van onze ecosystemen zoals de verdwijnende Amazone-vegetatie, de olievruchtboom in de Niger-delta en de Canadese teerzanden.

Zij werd voor gek verklaard toen ze voor het eerst riep dat de aarde een advocaat nodig heeft. Degenen die ecologische verwoesting teweeg brengen, zegt zij, zouden daarvoor aansprakelijk gesteld moeten

kunnen worden. En dus aangeklaagd, gedagvaard en gestraft. Haar leven en werken heeft zij ondertussen geheel in dienst gesteld van de aarde, als juridisch eco-activiste. 'Het is ook onze verantwoording van mens tot mens, je past ook niet op een huis van een vriend, vernielt de inboedel en loopt er bij weg omdat die vriend wel voor zichzelf kan zorgen. Maar dat is wel hoe er met de aarde wordt omgegaan.' (Advocaat van de Aarde, Tegenlicht, 13 nov 2015)

Hoe komt dat het zo lang neemt voor wij die verantwoording nemen en de vernietiging van de natuur niet strafbaar stellen? Want in de jaren '70 pleit de Zweedse politicus Olaf Palme al voor het belang van juridische regelgeving.

Heeft dit te maken met onze vermeende heerschappij over de aarde en de bron van dat denkbeeld uit de verkeerde uitleg van Genesis?

Margaret Barker legt dit in deze vertaalde artikelen³ haarfijn uit.

De oorspronkelijke betekenis van de Genesisteksten lijkt daarmee overeen te komen met de wereldwijde, inheemse eerbiediging van een sacrale natuur.

Want nooit zegt de natuur het ene, en Wijsheid het andere.

Juvenalis, Romeins dichter uit de eerste eeuw na Chr.

©Ine van Staveren, febr. 2017

¹ <http://www.rsesymposia.org/themedia/attachment.pdf>

² http://www.annine-pansophia.nl/annine_van_der_meer/wp-content/uploads/14-08-2010-Wijsheid-in-actie.-hoe-kennis-transformeert-tot-wijsheid-Nederlands-verslag-M-Barker.pdf bezoek van Annine van der Meer aan Margaret Barker. En over het vervolgbezoek in 2011: http://www.annine-pansophia.nl/annine_van_der_meer/wp-content/uploads/8-tot-12-augustus-2011-Wijsheid-in-actie-Verslag_Margaret_Barker_Summerschool_20112.pdf

³ de originele artikelen zijn te lezen op haar website <http://www.margaretbarker.com/Papers/default.htm> meer over de Schepping en het Milieu in haar boek *Creation, a biblical vision of the environment*, 2009 <http://www.margaretbarker.com/Publications/Creation.htm>

RELIGION, SCIENCE & THE ENVIRONMENT

Het verloren Paradijs – Margaret Barker

Adriatisch Symposium 2002

Adam. Dit woord betekent heel simpel: een mens. De Hebreeuwse tekst van Genesis zegt letterlijk: 'God schiep de mens naar zijn beeld, ... man en vrouw schiep hij hen.' (Gen. 1.27) De verhalen van Adam en Eva en de Tuin (Hof) van Eden (Eden betekent 'delight' = genoegen of verrukking) staan aan het begin van de Joodse en Christelijke Bijbelteksten. Zij zijn sinds hun publicatie onderwerp van beschouwing door de vertalers van de Bijbel. En die beschouwingen zijn het bewijs dat de onderwerpen die wij tijdens dit symposium bespreken fundamentele kwesties zijn.

Halverwege de negentiende eeuw toen archeologen het scheppingsverhaal van het antieke Babylon ontdekten, kwamen er alarmerende reacties.

Het Babylon verhaal leek op het verhaal uit Genesis, maar hoe konden de Babyloniërs dat kennen? Had de schrijver van Genesis verhalen uit een andere cultuur overgenomen? Was de Bijbel niet uniek? Nadere studie wees echter uit dat de ogenschijnlijk identieke verhalen twee zeer verschillende dingen zeiden over de aard van de mens en over de plaats van de mens in de wereld.

Waarom vertel ik u dit? Omdat de Adam-verhalen in Genesis gelezen moeten worden voor wat ze zijn – niet de primitieve beschrijving van hoe de wereld geschapen werd, **maar een middel om diepgaande kwesties te bespreken in een cultuur die vooral meer vertellers kende dan filosofen.**

De Adam-verhalen zetten zich voort in de Joodse en Christelijke cultuur (en Moslim, maar ik ben geen expert in de kennis van de Islam) als een opzet of omlijsting waarin de grote vragen werden behandeld. En de gevolgtrekkingen van de verhalen uit Genesis worden vaak geaccepteerd ook door degenen die iedere kennis van de Bijbel ontkennen.

Waarom denkt de Westerse mens dat de aarde een goede en fijne plaats is om te leven?

Is dat misschien omdat er een sterke herinnering is door het Bijbelse verhaal en door de zin: 'En God overzag alles wat hij geschapen had en zag dat het zeer goed was' (Gen. 1.31)?

Is er een herinnering aan het verloren Paradijs?

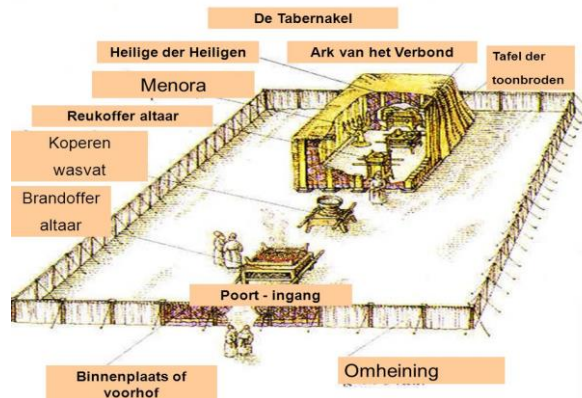
De Bijbel begint met het verhaal van de schepping. Dat is het Bijbelse woord voor *milieu*. Een woord dat we nu gebruiken omdat iedereen het gebruikt. Maar milieu kan betekenen dat wij mensen in het centrum staan en dat alles *om ons heen* gebeurt.

Het Bijbelse idee van de Schepping herinnert ons constant aan de Schepper en in de Bijbel is de scheppingsdaad iets unieks van God. Het speciale werkwoord dat gebruikt wordt in Bijbelse verhalen: *bara`*, wordt nooit gebruikt voor menselijke activiteit. Alleen God schiept!

Een latere traditie verhaalde dat, zowel de tempel in Jeruzalem als het tabernakel dat Mozes in de woestijn had gebouwd, de schepping verbeeldde. Het tabernakel was gebouwd in gehoorzaamheid aan Gods gebod naar Mozes: 'Bouw een heilige plaats voor mij, zodat ik in uw midden kan 'wonen' (in de Griekse vertaling betekent dit 'gezien worden'). (Exodus 25.8)

Zo erkenden zij op hun plaats van aanbidding dat de Schepper in het hart van de schepping leefde en niet de mens. Zoals later verteld werd, was Adam de eerste hoge priester van deze tempel en zijn zorg voor de schepping was zijn liturgie ofwel eredienst.

Het woord 'liturgie' betekende oorspronkelijk een publieke dienst uitgevoerd voor een meester of voor een staat, maar in het geval van de priesters betekende het hun dienst voor God. De tempel was de schepping en, zoals latere vertolkers dachten, de schepping was de tempel.

Figuur 1 Menora als boom des levens in het Heilige der Heiligen

De Hebreeuwse verteller zei ook dat Adam was gemaakt naar het beeld (*tselem*) en naar de gelijkenis (*d^emut*) van God.

Een verbijsterende uitspraak wanneer je het tweede van de tien geboden beschouwd: ‘Gij zult u geen gesneden beeld (*pesel*) noch enige gelijkenis (*t^emunah*) maken van hetgeen boven in den hemel is, noch van hetgeen onder op de aarde is, noch van hetgeen in de wateren onder de aarde is...’ (Exodus 20.4)

Hoewel het tweede gebod verschillende Hebreeuwse woorden gebruikt voor beeld en gelijkenis werd het als eenzelfde betekenis aangenomen.

Op welke manier kon Adam dan geschapen zijn naar het beeld en de gelijkenis van God?

Er zijn ontelbare pogingen gedaan om deze woorden te verklaren niet alleen omdat de vertaler moeite deed voor een logische Bijbeltekst, maar omdat die verklaring de voorwaarden schiep voor het bespreken van de onderliggende vraag: Wat was het verschil met de mens?

Sommige moderne geleerden suggereerden dat het woord voor Adam als zijnde ‘het beeld’ geen associaties had met afgoderij en daarom niet beledigend kon zijn.

Dat is waarschijnlijk juist. Niettemin voelden de vroege Joodse leraren zich ongemakkelijk bij het woord ‘beeld’ en toen de Hebreeuwse Bijbelteksten werden vertaald in het Aramees (De Targoem), waren ze heel behoedzaam om iedere suggestie van de menselijke vorm als gelijkenis van God te vermijden.

De belangrijke Joodse geleerde Philo, die leefde in de eerste eeuw CE (= Common Era), was zeer beïnvloed door de Griekse ideeën. Hij betoogde dat het beeld van God de menselijke geest voorstelde voor zover het in staat was de dingen van God te begrijpen.

Deze uitleg ging over in de Kerk. De leraren van de oosterse kerk maakten onderscheid tussen het beeld ‘welke duidt op rationaliteit en vrijheid’ en de gelijkenis ‘welke duidt op de gelijk worden aan God door deugdzaamheid’ (Joh. van Damascus).

Door zijn vrije wil is de mens in staat om goede beslissingen te maken en zo dichterbij de gelijkenis van God te komen.

Vaak dachten mensen echter meer na over het gevolg van die speciale status als mens dan dat ze moeite deden om dit zo nauw te definiëren.

R. Akiba, een Joodse leraar uit de tweede eeuw CE, meende: ‘Geliefd is de mens omdat hij naar zijn beeld is geschapen, maar nog groter is de liefde die hem laat weten dat hij naar zijn beeld geschapen is. (Mishnah. Pirke Aboth 3.15)

En Jezus gebruikte het geloof van Adam, als beeld van God, in zijn parabel over de schapen en de geiten op de Dag des Oordeels, welke de basis is geworden voor de Christelijke leer over sociale verantwoordelijkheid. Als de Koning de schapen scheidt van de geiten en de uitverkorenen in zijn Koninkrijk leidt, vertelt hij hun dat zij edelmoedig zijn geweest en hem geholpen hebben. De

uitverkorenen zijn verbaasd want zij hebben God nooit behoeftig gezien en ze zijn zich niet bewust van hun hulp: 'God, wanneer hebben wij u, of een vreemde, hongerig gezien en gevoed, en u verwelkomt?' Jezus' antwoord aan hen is gebaseerd op het geloof dat Adam is gemaakt naar het beeld van God: 'Omdat jullie dit aan de minste van mijn broeders gedaan hebben, hebben jullie dit ook aan mij gedaan' (Matt. 25.31-46) Bemerkt dat die vraag over het Laatste Oordeel niet over het geloof gaat maar over het herkennen van het beeld van God in ieder mens.

Adam wordt ook de heerschappij gegeven 'over de vissen in de zee en over de vogels in de lucht en over ieder levende zaak dat op aarde huist' (Gen 1.28).

Heerschappij. Zoveel is al geschreven over dit woord, vooral sinds er in 1967 in Amerika een artikel werd gepubliceerd waarin het christendom verantwoordelijk werd gehouden voor de huidige ecologische crisis.

In zijn invloedrijke artikel* '*De historische wortels van onze ecologische crisis*' (*Science* 155 10 maart 1967 pag. 1203-7) betoogde de Amerikaanse historicus Lynn White dat het christendom meende dat het Gods wil voor de mens was om de natuur voor zijn eigen doel te exploiteren.

White schreef over de 'Christelijke arrogantie jegens de natuur' en zag de wortel van het onheil in Adams 'heerschappij'. Zijn artikel was de start van een enorm debat.

Het is waar dat sommige Protestanten (Calvinisten) hebben gedacht dat 'God alle zaken voor ons gewin en verlossing bestemde en dat Adam als laatste was geschapen nadat alles voor hem klaar gezet was (Calvijn Instituten 1.14.22), maar om te suggereren dat alle uitbuiting en hebzucht een Protestants prerogatief (voorrecht) was, is niet juist.

Toen het debat zijn hoogtepunt bereikte, werden de argumenten uitgebreid met referenties aan de stellingen van M. Weber en R.H. Tawney, nl. dat de Protestantse arbeidsethos een belangrijke factor is geweest in de exploitatie en destructie van de aarde.

Het oude Christelijke begrip dat het beeld van God de ziel of geest van Adam voorstelde werd verworpen en er werd beweerd dat 'naar het beeld van God' betekende Adams heerschappij over de natuur. Het oorspronkelijke verhaal, zoals je weet, vertelt alleen over Adams heerschappij over de schepsels. Natuurlijk is er een verband tussen het beeld van God en de heerschappij. Maar die heerschappij is niet omdat Adam naar het beeld van God is. De relatie is namelijk consequent: omdat Adam is geschapen naar het beeld van God, is hij **geschikt** om heerschappij te hebben.

Verschillende mensen, die geen Bijbelse geleerden waren maar die niettemin over dit onderwerp schreven, werden beïnvloed door één overtuiging betreffende de exacte betekenis van de Hebreeuwse woorden.

Het hebben van heerschappij *rada`*, zeiden ze, was een sterke uitdrukking, net als *kabash* d.i. onderwerpen, 'het is een woord dat meestal gebruikt wordt voor de onderwerping van veroverde gebieden, en dat betekent een duidelijke afhankelijkheid van vertrouwen op geweld'. En 'het is een zeer krachtige expressie van de houding van de mens jegens de natuur en suggereert dat hij zichzelf in een positie ziet van een volkomen macht'.

(J. Black, *The Dominion of Man*, Edinburgh 1970, pag. 73)

Maar is dat de betekenis van deze woorden? Adams heerschappij over de dieren stonden hem niet toe om deze als voedsel te eten: Adam was alleen toegestaan om planten, granen en fruit te eten (Gen 1.29). Het werkwoord 'heerschappij hebben' kan simpelweg betekenen een vreedzaam bewind uitoefenen. Solomon bijvoorbeeld had heerschappij over een groot gebied en er was vrede aan alle kanten (1 Kon. 4.24). 'Onderwerpen' betekent in het Hebreeuws verplichtend of bekrachtigend en als Adam de aarde onderwerpt dan betekent dat waarschijnlijk niet meer dan dat hij de aarde productief maakt.

De hedendaagse tendens is om het woord rentmeesterschap te gebruiken in plaats van heerschappij. Adam werd in de Tuin geplaatst – en daarin zijn de Hebreeuwse woorden zeer interessant - Adam werd

in de Tuin geplaatst om te **dienen** (*`abad*) en om deze te bewaken en te behouden (*shamar*, Gen 2.15). Adam was de dienaar van de Tuin en zijn werk daar was zijn 'eredienst'. Die woorden zijn uitwisselbaar. Zijn rol was om te bewaken en te behouden en dus is rentmeesterschap een beter woord dan heerschappij.

Als we de Bijbel toestaan om de teksten te interpreteren, dan zien we in Psalm 8 welke type mens wordt aangesteld om over de schepselen van de aarde te regeren.

'Wie is de Mens?' vroeg de psalmist zich af. Het is de Mens die is geschapen bijna als de engelen en die het rentmeesterschap is gegeven over de schepselen. Het is de Mens die toen hij als eerste opkeek naar de sterren realiseerde hoe klein hij is in vergelijking met de glorie van de hemelen. Het is de Mens die zijn plaats weet in de schepping.

En dus schreef de Psalmist: 'Als ik naar de hemelen kijk, het werk van uw handen, de maan en de sterren die u geschapen heeft, wat is de Mens dan? Maar Gij hebt hem een klein beetje minder dan de engelen gemaakt ... en hem het **rentmeesterschap** gegeven (Psalm 8).

Deze Adam is geen sterke heerser, die de aarde vertrapte; dit is de herder/koning of de tuinman.

Adam werd gemaakt uit stof. Toen blies de Heer God zijn adem in hem en Adam begon te leven. Deze beschrijving van de Schepping van de eerste mens is een goede illustratie van het verschil tussen de Bijbelse versie en het Babylonische scheppingsverhaal welke zoveel opschudding veroorzaakte.

De Babylonische versie beschrijft ook hoe de eerste mens uit stof werd gemaakt, maar het was stof gestold met het bloed van de verslagen god Kingu (Babylonian Creation Epic 6:22ff). Dit is heel verschillend van vertellen dat de stof getransformeerd wordt door de adem van de Levende God. Babylonische Mythologie hoefde niet uit te leggen over de tegenspoed van het menselijk leven, omdat de mensen al verdoemd waren vanaf het begin.

Het Bijbelse verhaal onthult het Hebreeuwse geloof in de geaardheid van Adam en dat hij veel meer was dan een lichaam gemaakt uit de aarde. (Aarde en Adam zijn hetzelfde woord in het Hebreeuws) Er is iets van de levende God in hem en op die manier was hij de verbinding tussen de Schepper en de schepselen.

Van zo'n fijne start, hoe kon alles zo verkeerd gaan?

Het probleem was kennis. **De kennis van goed en kwaad** van de boom die verboden was.

De tuin van Eden was vol met bomen maar de verteller noemt er alleen twee – de boom van de kennis van goed en kwaad en de boom van leven – en alleen één van deze was verboden nl. de boom van kennis van goed en kwaad.

Vergelijkbare mythes hebben alleen één boom en zo kunnen we vaststellen dat dit het punt is wat we moeten onderzoeken.

Waarom twee bomen? Degene die dit verhaal voor het eerst hoorden, zullen begrepen hebben dat de boom van leven ook de bron van kennis was. Dus waarom beschrijft de verteller twee bomen, allebei bronnen van kennis, maar waarvan één verboden?

De boom van leven was niet verboden voor Adam **totdat** hij had gekozen om van de andere boom te eten. Adam kon niet van beide bomen eten.

De boom van kennis komt nergens anders in de Bijbel voor, maar de boom van leven wordt daarin beschreven als Wijsheid (Spreuken 3.18).

In het visioen van het Boek der Openbaringen wordt het fruit van de boom van leven beloofd als beloning aan de gelovigen. En er zijn andere oude teksten in de Hebreeuwse traditie die het heerlijke parfum beschrijven van de boom van leven en hoe zijn fruit op een dag aan de rechtvaardigen wordt gegeven. (1 Henoch 25**).

'Dit fruit wordt beschreven als het zevenvoudige onderricht betreffende zijn schepping' (1 Henoch 93.10). De boom van leven was dus een bron van kennis over de schepping, het was de bron van leven, en, zoals we zullen zien, ook de bron van heling en vernieuwing.

Er zijn opvattingen over het verhaal van Adam en de verboden boom die veronderstellen dat de Bijbelse traditie niet wilde dat mensen kennis hadden.

Het Adam verhaal zou dan de Hebreeuwse versie zijn van de mythe van Prometheus, met een Adam die probeert geheimen te ontworstelen van een jaloerse God. Dit is niet juist.

De positie van Adam is veel subtieler. Het fruit van de boom van leven gaf hem 'zevenvoudig onderricht betreffende zijn schepping' en de geschriften van Hebreeuwse wijzen zijn vol met lijsten die beschouwd kunnen worden als overzichten van de wetenschappelijke kennis van hun tijd zoals: 'de breedte en de lengte van de aarde en hoe het was gesticht en het aantal sterren en waar zij rusten' (1 Henoch 93.13-14).

Daarin zijn ook gedetailleerde astronomische teksten overgeleverd.

Het verhaal van de twee bomen zagen het probleem met kennis in termen van **de bron** van kennis, de houding t.o.v. het bezit van die kennis en hoe **die kennis gebruikt werd**.

Naast het verhaal van de boom van kennis en de slang die Eva verleidde met zijn beloftes, was er ook een verhaal over de gevallen engelen. Tot het begin van ons Christelijke tijdperk, werd dit verhaal gebruikt om de bron van het kwaad uit te leggen en hoe de schepping was bedorven. Tweehonderd engelen, machtige wezens die alle geheimen van de schepping kenden, rebelleerden tegen de Grote Heilige Ene. En brachten hun kennis naar de aarde. Zij verleidden de vrouwen en openbaarden hun kennis als deel van hun rebellie.

De gelijkenissen met het Eden verhaal zijn duidelijk. Eva wordt verleid door het kwade met het aanbod van kennis en dit maakt deel uit van de grotere rebellie.

De kennis die de engelen brachten is genoteerd. Zij bevatte metaalarbeid om wapens te maken, de kennis van medicijnen en astrologie, in feite de gehele wetenschappelijke kennis van die tijd. En het was die kennis, losgerukt van zijn bron, welke 'zoveel bloedvergieten op aarde veroorzaakte'.

Uiteindelijk schreeuwt de geteisterde aarde naar de hemel (1 Henoch 8) en daarop worden de aartsengelen gestuurd om het kwaad te vernietigen en om de aarde te helen van de gevolgen van het misbruik van de engelenkennis.

Dit is de oudste versie van het verhaal van de gevallen engelen zoals verteld in het Boek van Henoch. (Het is opmerkelijk dat vertellers uit het IJzeren tijdperk erkennen dat het verknoeien van de schepping, zelfs als ze daaraan hadden meegewerkt, veroorzaakt was door het misbruik van kennis.) Zij die voor de boom van leven kozen, verwierven ook kennis, maar zij verkregen het als **Wijsheid**. En dus, toen de vertellers vertelden over de Tuin van Eden, beschreven zij **niet één maar twee bomen, omdat zij wisten dat Adam en Eva de verkeerde boom hadden gekozen**. Toen zij van het verboden fruit aten, werden hun ogen geopend, en wat zij werkelijk leerden was dat ze sterfelijk waren en zouden sterven.

Er zijn ontelbare verklaringen van dit verhaal, die zich allemaal richten op de rol van de mensen en hun houding tegenover kennis, het effect op hun eigen leven en het lot van de schepping en de zorg die hun was nagelaten.

Het probleem en de vragen blijven: de aard van de mensen, hoe zij kennis verkrijgen en toepassen, en hoe dit de wereld beïnvloedt waarin zij leven.

Adam en Eva moesten de Tuin verlaten en zij vonden zichzelf terug in een plaats vol doornen en distels waar de grond was vervloekt en waar hun enige toekomstperspectief was om terug te keren naar het stof waarvan ze gemaakt waren: 'Uit stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren.'

De beeldspraak van Eden en de Adamverhalen blijven een reden voor debat.

De profeet Jesaja beschrijft hoe Eden hersteld wordt. Er zou geen kwaad of destructie meer zijn, de wolf zou met het lam samenleven en het luipaard met het kind. Maar alleen als de hele aarde vol was met de kennis van de Heer. De mensen die Eden zouden herstellen, zouden gezalfd worden.

Zalf is het Bijbelse symbool voor de gave van Wijsheid, omdat de geparfumeerde zalfolie uit de boom van leven getrokken was. Zodoende zou hun geest getransformeerd worden. Hij zou zien met gezalfde

ogen en horen met gezalfde oren, en als gevolg daarvan zouden hun zienswijzen verschillend zijn. Zij zouden wijs zijn.

Dan, en alleen dan, zou het Paradijs hersteld worden. (Jesaja 11)

Behalve die uit het boek van Genesis zijn er vele ander Eden verhalen.

Eén verhaal vertelt hoe, toen Adam en Eva de Tuin verlieten, de monden van alle andere schepselen sloten, en zij konden niet langer met de mensen praten (Jubileeën 3.28***).

Een ander verhaal zegt dat toen het menselijke paar de Tuin verliet, zij toegestaan werden om zaden mee te nemen zodat ze voedsel konden kweken. En ook mochten zij de zaden meenemen van aromatische planten om wierook te maken, zodat ze het parfum van het Paradijs bij hun godsdienstplichten konden gebruiken.

(Life of Adam and Eve 43, with parallel in Apocalypse Moses 29).

En het hele verhaal van het Boek der Openbaringen gaat over de terugkeer naar het Paradijs. Aan het eind van zijn visioen ziet Johannes het water van de rivier stromen uit de troon van God. Hij ziet de boom van leven groeien in die wateren 'en de bladeren van de boom zijn voor de heling van de naties' (Openbaringen 22.2).

In de Christelijke traditie wordt de boom van leven vaak gepresenteerd als het kruis en het kruis als de boom van leven.

In de kerk waar wij voor de viering op zondag bij elkaar komen, is er in de apsis een prachtige mozaïek van de gedaanteverwisseling. Daarbij is de berg verbeeld als een paradijselijke plek: met bomen, planten, bloemen en vogels. In het centrum, als vertegenwoordiger van Christus, is het kruis in plaats van de boom van leven. Die gedaanteverwisseling geeft een glimp van de Paradijselijke staat waar we naar terugkeren.

© Margaret Barker, 2002

Aanvulling van de vertaler:

*<http://www.uvm.edu/~gflomenh/ENV-NGO-PA395/articles/Lynn-White.pdf>

**1 Henoeh, Oud-Israëlitische literatuur, waarvan ook kopieën gevonden zijn in de 900 documenten van de Dode zee rollen bij Qumran. (1947-56)

***Jubileeën, ook wel Klein Genesis genoemd, is een apocrief boek van Joodse oorsprong waarvan de Hebreeuwse bron bevestigd is door de vondst van diverse kopieën in de documenten van de Dode zee rollen bij Qumran.

In zijn artikel '*De historische wortels van onze ecologische crisis*' (*Science* 155 10 maart 1967 pag. 1203-7) voert de historicus Lynn White een amusant en zeer compact betoog over de ontwikkeling van de Westerse cultuur. Deze kon plaats hebben dankzij de vertaling in het Latijn, gedurende twee eeuwen tijdens de Middeleeuwen, van de belangrijke kennis uit de Arabische en Islamitische wereld en dankzij vooruitstrevende techniek in de landbouw. Dit alles gebaseerd op de Christelijke theorie van de mens als heerser over de aarde. En hij besluit met zijn bewondering voor de Heilige Franciscus, die nederigheid preekte en de gehele natuur als

medeschepselen zag die gerespecteerd moesten worden als broeders en zusters. Daarom, zo meende hij, zou Franciscus het boegbeeld moeten zijn voor de (christelijke) ecologie.

(De ecologische en religieuze woon en werkgemeenschap Stoutenburgh in de provincie Utrecht praktiseert dit al jaren.)

En verder betoogt White dat de Joods-Christelijke theologie het heidense animisme heeft weggevaagd en de exploitatie van de natuur heeft genormaliseerd. 'Van alle religies heeft vooral het christendom overijld en met nadruk beweerd dat hun mythe werkelijk gebeurd is. En zodoende staan we nu in het puin van ons geërfde religieuze systeem.'

Over het belang van universitaire educatie voor vrouwen schreef White tussen 1947 tot 1953 al een vijftal essays.

Figuur 1: maker overzichtstekening onbekend.

Milieu Theologie – Margaret Barker

De Bijbel heeft een prachtige en wereldwijze verklaring over de Schepping en de rol van mensen, maar dit staat niet in een enkele tekst.

Zowel in de Bijbelse verhalen over de Schepping als in het ontwerp van de tempel van Jeruzalem, is er één visie op de relatie tussen tijd en eeuwigheid, tussen God en de Schepping en tussen de zichtbare en onzichtbare wereld van God en de engelen.

Om te begrijpen wat de Bijbel zegt over de Schepping, moeten wij ook kijken naar het visioen dat onderricht gaf over de aanbidding van de Tempel, naar de dichtkunst van de Hebreeuwse profeten, naar de spreuken van de wijzen en naar de beelden van de vertellers.

1. De tempel in Jeruzalem verbeeldt de Schepping. Het verhaal van Genesis over de zes dagen van de Schepping beschrijft ook de plechtige bouw van de tempel, waarbij een groot gordijn de ruimte in twee delen scheidde. (Zie afb. blz. 5) De buitenste ruimte vertegenwoordigde de zichtbare stoffelijke wereld [de Tuin van Eden] en de binnenste ruimte was het heilige der heiligen, de onzichtbare wereld van de Glorie van God en de engelen [hemel]. Het gordijn was de stof om de Glorie van God te verbergen voor menselijke ogen, maar het heilige der heiligen liet zien dat God in het hart van de Schepping leefde. Alle tempelverering had betrekking op de relatie van de Schepping met God – zoals loven, dankzegging en vragen om vergiffenis – en het geheel van de zichtbare wereld werd beschouwd als een tempel waar de mensen priester waren. ‘Adam’ [het woord betekent simpelweg mens] was in Eden geplaatst om de Tuin te ‘dienen’ en te ‘behouden’, twee Hebreeuwse woorden die ook de verering in de tempel en de bescherming van de leer betekenen. Na zes dagen rustte God op de zevende dag, de Sabbat, en toonde dat toen de Schepping compleet en ‘zeer goed’ was, er niets meer geschapen werd. Het doel van de Schepping was niet meer en meer, maar een voldoende hoeveelheid, voltooiing en rust.
2. De gehele schepping – hemel en aarde – was verbonden in een netwerk van banden, bekend als Het Eeuwige Verbond* en Het Verbond van de Vrede**. Alles – de zichtbare wereld, de menselijke samenleving en de onzichtbare wereld van de engelen – waren deel van één systeem geschapen door God. Die banden hielden alles bij elkaar en verenigde de zichtbare wereld met God in het middelpunt. Iedere handeling welke die banden verbrak werd ‘zonde’ genoemd, en zo kon en deed menselijk gedrag het systeem vernietigen. Zonde kon opzettelijk zijn of door onwetendheid, maar de uitwerking was hetzelfde. Zodoende was een van de hoofdrollen van de priesters en de engelen om het juiste gedrag te onderwijzen. Breken met God werd niet gezien als bevrijding, maar als ontbering en verlies van contact met de bron van leven en vernieuwing. De mystici beschrijven het heilige der heiligen als ‘het mysterie van het bestaan’ en ‘het mysterie van wording’. Toen de banden van het verbond werden verbroken, stortte het hele systeem in elkaar en door de menselijke zonde, vielen de sterren uit de hemel en verloor de zon zijn licht – het bekende beeld van de Apocalyps. Het eeuwige verbond werd hersteld door ‘verzoening’, wanneer de tempel/Schepping werd gereinigd door de gevolgen van de zonde (omschreven als verontreiniging) en herschapen. Verzoening hield in berouw en zelfopoffering voor vernieuwing en herstel van alles dat vernietigd was – de Schepping, en de persoonlijke relatie met God.
*‘Eeuwige’ betekent de oneindige maar trouwe aanwezigheid van God. Het Eeuwige Verbond verenigt alle zaken in deze oneindige toestand.

** 'Vrede' is de gebruikelijk vertaling van het Hebreeuwse woord shalom welke heelheid en volledigheid betekent, alles zoals God het bedoeld had. Het Verbond van de Vrede beschrijft deze toestand.

3. Het Heilige der Heiligen, de onzichtbare eeuwige aanwezigheid, is een Eenheid omdat God Eén is. Deze Eenheid ligt ten grondslag aan en verbindt alles in de zichtbare Schepping in een systeem. De profeten zagen dit in hun visioenen en de wijzen waarschuwden dat, als de mensen dit uit het oog verloren, alles uit elkaar zou vallen. De mensen op aarde waren in staat om iets over God te leren van de engelen [betekent 'boodschappers'], die zelf deel uitmaakten van de Glorie en Eenheid van God. De zang van de engelen symboliseerden de harmonie van de hele Schepping die zich concentreerde rond God. En wanneer de mensen op aarde de Schepping prezen, verenigden zij zich met de engelen in hun muziek en werden deel van het grote patroon van de Schepping. De eendracht en *shalom* van de Schepping werd in stand gehouden door gehoorzaamheid van de engelen, en mensen moesten gehoorzaam zijn aan God als zij de Schepping wilden behouden.
4. Het patroon van de Schepping is beslist door God, en word beschreven als de wetten, de 'ingeprinte of gegrifte zaken'. Wanneer de aarde in harmonie is met deze goddelijke statuten, dan zal de wereld van de natuur en de menselijke samenleving zich verheugen in 'gerechtigheid' en 'rechtschapenheid', woorden die de staat van vrede [*shalom*] beschrijven. De exacte afmetingen, verhoudingen en rollen van alles is bepaald door God, en zij zijn bekend als de 'mysterieën' van de Schepping. Zij zijn geen simpele, kosmische dimensies maar zij omvatten ook eerlijkheid in gezag en maatregelen. 'Vooruitgang' is geen onderdeel van dit beeld, het doel is om alles in harmonie te houden met het plan van de Heerser over de Schepping. En daarom bidden wij in het Onze Vader: 'Uw Koninkrijk kome', wat betekent: 'Uw wil geschiedde op aarde zoals in de hemel'.
5. Mensen zijn geschapen naar het beeld van God op aarde, en daarom was er geen standbeeld in de tempel in Jeruzalem. Mensen eerbiedigden God door hun bejegening van andere mensen en door hun zorg voor de Schepping. *Mensen naar het beeld* betekende ook dat mensen zorg moesten dragen voor de Schepping zoals God zorg droeg. Genesis vertelt dat Adam werd geschapen uit stof, maar hij begon zijn echte leven toen God hem de adem inblies. Hij werd geplaatst in de Tuin van Eden om God te dienen en om de Tuin te dienen maar hij werd verboden om het fruit te nemen van de boom van kennis van goed en kwaad – van wereldse kennis. Alle andere bomen, inclusief de boom van leven/boom van Wijsheid waren toegestaan. Satan, beschreven als 'de bedrieger' omdat hij de valse waarheid aantrekkelijk deed lijken, overtuigde Adam en Eva om van het verboden fruit te eten, en zij ontdekten de gevolgen van wereldse kennis. Materialisme en reductionisme*. Zij werden niet meer dan het stof waarvan zij gemaakt waren en konden niet meer leven in de tegenwoordigheid/het bewustzijn van God. Zij verlieten de Tuin van Eden.
* opvatting in de wetenschapsfilosofie die stelt dat de natuur van complexe entiteiten steeds herleid kan worden tot meer fundamentele entiteiten waarbij bijv. een biologisch wezen niets meer is dan een verzameling van atomen en moleculen.
6. De boom van leven was het symbool van Wijsheid, de door God gegeven-kennis die de gehele Schepping in harmonie verbindt met de Schepper. Sommige engelen – bekend als de zonen van God – rebelleerden tegen God en brachten hun hemelse kennis naar aarde, maar zonder de wetten/wetmatigheden van God. Zij verknoeden de Schepping door wereldse kennis te onderwijzen, die verdeelde en vernietigde. Hun verbond was bedrieglijk en onjuist, bood een 'vrijheid' aan die alleen leidde naar dood en verderf. De heilige Paulus meende dat Christenen

de [nieuwe] zonen van God waren die de Schepping zouden bevrijden van deze banden van verderf en dat zij het Verbond van *shalom* zouden herstellen. En in het boek Openbaringen, hoort de heilige Johannes dat de trouwe Christenen opnieuw zullen eten van de boom van leven en dat Eden hersteld zal worden.

7. Er is maar Een God, en iedere andere aanbidding is afgoderij. Een afgod is alles wat door de mens gemaakt is – niet alleen een beeld. Het kan ook een economisch en politiek systeem zijn. Afgoderij geeft een bedrieglijk middelpunt aan de Schepping, die het hele systeem verdraait en vervormt. Het tweede van de tien geboden waarschuwt dat afgoderij resulteert in onrechtvaardigheid [vervorming], die meerdere generaties zal betreffen.

In zijn belangrijke visioen van het dag des Oordeels in het Boek Openbaringen, hoorde de Heilige Johannes hemelse stemmen om het Koninkrijk van God op aarde te verkondigen, 'de tijd om de vernietigers van de aarde uit te roeien'. Toen zag hij Sint Michael en zijn engelen met Satan, 'de bedrieger van de gehele wereld' vechten.

De strijd tegen degenen die de aarde vernietigden was een strijd tegen degenen die de mens bedrogen met valse kennis.

© Margaret Barker, 2005

RELIGION, SCIENCE & THE ENVIRONMENT

The Great Mississippi River: Restoring Balance

New Orleans 2009

Kan Godsdienst Helpen om de Aarde te Redden? – Margaret Barker

Kan godsdienst helpen om de aarde te redden? In de bijbel-gebaseerde kerk waarmee ik groot gebracht ben, draaide het geloof om het behoud van mij en niet van de aarde. Het duurde lang voordat ik me realiseerde dat christendom meer betekende dan alleen mijn behoud. Misschien is dat ook de eerste plaats, waar wij, zoals de titel van dit symposium suggereert, het evenwicht moeten herstellen. In veel kerken gebeurt dit nu.

Godsdienst – iedere godsdienst- vormt het wereldbeeld van hun die zichzelf daaraan toevertrouwen. En mijn wereldbeeld is gevormd door de Bijbel zoals ik dat op de zondagschool heb geleerd en zoals ik het hoorde preken in kerk op zondag. En er zijn vele Christenen die ditzelfde verhaal vertellen.

Ik leerde over God die de wereld schiep, dat Adam was gemaakt naar het beeld van God. En dat Adam werd geboden om vruchtbaar te zijn en zich te vermenigvuldigen, om de aarde te bezetten en te onderwerpen en om heerschappij te hebben over ieder levend schepsel. Eeuwenlang is die Hebreeuwse tekst op deze manier vertaald, waaruit met trots de beschrijving van Adams macht over de schepping begrepen werd. Hij was de heerser met een door Godgegeven plicht om ontelbare kinderen voort te brengen en het recht om de hulpbronnen te gebruiken van de aarde die hem gegeven is.

Ik leerde ook over de belangrijke verbonden met Abraham, met Mozes en met David, en ik leerde over het nieuwe verbond. Daarna ging ik verder met mijn studie van de Bijbel. Ik leerde dat het Oude Testament de geschiedenis verhaalde van het uitverkoren volk en dat het Nieuwe Testament over mijn persoonlijke verlossing vertelde.

Maar dit is een ander tijdperk waarin wij het evenwicht moeten herstellen.

Mij, en vele anderen met mij, is maar het halve verhaal verteld.

De Schepping, Adam en Eva, Abraham, Mozes, David en alle andere belangrijke helden in de Bijbel, het verhaal van Jezus en zijn discipelen en hoe de Kerk zich verspreidde vanuit Jeruzalem – wat had dit te maken met de zorg voor de schepping? Iedereen die wel eens moet preken over de zorg voor de schepping en zoekt naar een tekst in het Nieuwe Testament, weet dat er weinig te vinden is. 'Beschouw de lelies in het veld...' (Matt. 6.28) gaat niet over de zorg voor de schepping, maar over vertrouwen in God en zijn zorg voor ons.

[Volledige tekstzin: *Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet...*]

Voor herstel van een evenwichtige voorstelling van wat de Bijbel ons leert, moeten we de gehele Bijbel gebruiken en zijn visie van de Schepping herontdekken. De Bijbel heeft een prachtige en wereldwijze verklaring van de schepping en de rol van de mensen, maar dit staat niet in één tekst. Het moet heroverd worden uit het gehele Oude Testament: uit de dichtkunst van de profeten en de spreuken van de wijzen, uit de rituelen van de priesters en de parabellen van de vertellers. Omdat het Nieuwe Testament deze visie van de schepping deelt, is dat de basis voor het Christelijke geloof over het milieu.

Maar dit werd over het hoofd gezien en die balans moet hersteld worden.

Jarenlang legden de Bijbelse geleerden de nadruk op de Bijbel als geschiedenis. School en college programma's onderwezen studenten over de koningen en helden van Oud Israël, geïllustreerd met opwindende archeologische vondsten. Het verbond werd gepresenteerd in historische en politieke termen, waarvan de bron gezocht werd bij de oude Hittieten.

Terugkijkend naar boeken die standaardtekst waren voor de studenten, lijkt het erop dat zij een onderliggende angst hadden dat ieder verhaal over de schepping, behalve dan Genesis, erfelijk belast was met vruchtbaarheidsriten.

De godsdienst van het Oude Testament werd omschreven en gepresenteerd als geschiedenis – al is het dan geschiedenis over de verlossing – en de 'schepping' elementen waren een vreemde invloed.

Er waren ook andere stemmen, maar veel minder in aantal.

Veel Protestants Bijbelse wetenschap wordt nog steeds beïnvloed door de Verlichting en de verwerping van ieder idee van goddelijke openbaring. Met daarbij voor Bijbelse geleerden de ontwikkeling van een historisch kritische methode, die nog steeds het strijdveld beheerst. Johann Gablers fameuze lezing in 1787¹ markeerde de scheiding van de wegen: Bijbelse theologie moest uitsluitend historische discipline zijn die de meningen van de verschillende schrijvers uit de Bijbel samenbracht.

Zodoende gebeurde het dat, toen mensen zich bewust werden van de milieu crisis, de Bijbel-gebaseerde Kerken onvoldoende bronnen hadden om over de schepping te onderwijzen. Daarbij waren er ook veel Bijbelse geleerden die hun werk niet als relevant of tot nut van Christengemeenschappen beschouwden.

Veertig jaar geleden, zei wijlen bisschop Hugh Montefiore, jarenlang lid van dit Symposium: 'Geen wonder dat theologie door zo veel mensen als onzinnig wordt beschouwd omdat die theologie zich niet bezig houdt met de echte wereld waarin wij leven.'²

En veertig jaar geleden, toen mensen zich de conditie van het milieu bewust werden, leidde het verhaal van Adam en zijn rol tot een beschuldiging van de Kerk.³

Adams aanspraak op zijn speciale status als heerser van de aarde, zeiden ze, is de oorzaak van de dreigende crisis. En het waren de Christenen, vooral de Protestant christelijken, die de mensen hadden geleerd dat zij het recht, of zelfs de plicht, hadden om de aarde te gebruiken zoals het hun schikte.

Om de aarde te redden, zo betoogden zij, moesten mensen anders over zichzelf gaan denken: De mens was deel van de schepping, onderdeel van het geheel, maar hij had geen speciale status of rechten op de schepping.

De heerschappij van Adam staat inderdaad centraal in het Bijbelse beeld over het menselijk leven, net als het geloof dat mensen meer zijn dan alleen maar dieren. Daarom moeten de originele Hebreeuwse woorden in Genesis zorgvuldig onderzocht worden.

De eerste Christenen beschreven Jezus als de nieuwe Adam ofwel de tweede Adam, maar zij hadden een heel verschillend idee over Adams voorgenomen rol in de schepping en hoe hij 'heerste' toen zij dat voor Jezus opeisten. Sommige van de recente voorstellen om Adam te begrijpen, zoals Adam de rentmeester, of Adam de opzichter van de aarde, zijn nuttig voor lesgeven, maar zij zouden onbekend zijn voor de eerste Christenen.

Als wij in het huidige debat iets terug kunnen brengen van de Bijbelse visie over de schepping zoals de eerste Christenen dat kenden, iets van hun geloof over Adam en de voorgenomen rol van de mensen, dat kan Bijbel-gebaseerd christendom veel doen om een manier van denken en leven te vormen die kan helpen om de aarde te redden.

Allereerst het verbond, dat is een basis idee in de Bijbel met vele gedaantes.

De meeste fundamentele vorm is echter genegeerd, en zo is er nog een heel gebied waar we de balans moeten herstellen. Het eerste verbond dat in de Bijbel genoemd wordt, in het verhaal van Noah, is het

eeuwigdurende verbond, het verbond met ieder levend schepsel. (Gen. 9.16) Elders wordt dat het verbond van de vrede genoemd, ofwel het verbond van heilheid en volledigheid.

Zij stelden het eeuwigdurende verbond voor als een stelsel van banden die de gehele schepping bij elkaar hielden in een systeem en verbonden met de Schepper, de bron van dit leven. Zonde werd gedefinieerd als alles dat dit verbond verbrak, en werd vertaald als 'ongerechtigheid' maar het betekent letterlijk vervorming. Als er teveel banden werden verbroken of vervormd, zou het hele systeem ineensdorten. Dit is de bron van die verschrikkelijke beelden uit de Apocalyps: vallende sterren, schuddende bergen, en de hemel die oprolt als een krul. (Openb. 6.12-4)

Menselijke zonde kan de schepping vernietigen. Van de eerste start van dit Symposium in 1995 is gezegd dat aantasten van het milieu een zonde is, een positie die diep geworteld is in het veronachtzaamde aspect van het convenant.

En wat betreft Adams rol? De beschrijving in Genesis, dat Adam voorbestemd was om de aarde te onderwerpen en heerschappij over ieder levend ding te hebben, beschreef Adam **vòòr** zijn ongehoorzaamheid, **voordat** hij besloten had de dingen op zijn manier te doen.

Die woorden, op deze manier vertaald en uit zijn verband gehaald, hebben inderdaad bijgedragen aan de huidige crisis.

Maar hoe werden deze woorden begrepen door de eerste Christenen, toen zij Jezus benoemden als de nieuwe Adam?

Laat ons stilstaan bij één woord: onderwerpen, *kabaš*.

De meeste gebruikte betekenis van dit woord voor mensen is dat zij onderwerpen, bekrachtigen of gebruiken (Num. 32.22; Jer. 34.11). Maar wanneer dit gebruikt wordt voor de Heer dan heeft het een ander belang, dat echter wel gerelateerd is.

Het betekent verbinden in de relatie tot helen en herstellen.

De profeet Micah zei dat de Heer behagen scheidt in liefde: Hij heeft compassie met ons en heelt onze vervormingen. (Mic. 7.19)

Liefde en compassie passen niet goed bij het idee van onderwerpen.

Omdat Adam was geschapen naar het beeld van God, was hij geschapen om met liefde en compassie te handelen en om vervormingen, die het eeuwigdurende verbond bedreigden, te helen. Adam moet de banden waarborgen.

Eén van de eerste Christelijke hymnes die St Paul aanhaalt, beschrijft Jezus als de nieuwe Adam: Hij is het beeld van de onzichtbare God, de eerstgeborene van de gehele schepping, en hij houdt alles bij elkaar.' (Col. 1.15,17) Wat anders kan dit betekenen dan dat Adam naar beeld van God, was voorbeschikt om alle zaken bij elkaar te houden, en het eeuwigdurende verbond van de schepping te behouden?

Kan godsdienst helpen om de aarde te redden? Voor een Bijbel-gebaseerde Christelijke, moet het antwoord 'ja' zijn, maar alleen als we de balans herstellen in de manier waarop we de Bijbel lezen en onderwijzen.

© Margaret Barker

¹ In Altdorf, 30 maart 1787

² *The Question Mark*, London: Collins, 1969, p.44

³ Lynn White, 'The Historical Roots of our Ecological Crisis' Science 155.3767 (1967) pp. 1203-07

[wordt vervolgd!](#)